

สายธารแห่งความคิด: การถวายนอำนาจแก่สถาบันกษัตริย์ในทัศนะของโทมัส ฮอบส์

The Stream of Idea: The Rendering Power to the Monarchy in the Thomas Hobbes' Attitude

ฉัตรพิงศ์ มีทอง

สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Pices_aprodite@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มุ่งศึกษาความคิดของโทมัส ฮอบส์เกี่ยวกับทัศนะคติที่มีต่อการเมืองในช่วงศตวรรษที่ 17 ผลการศึกษาพบว่า ฮอบส์มีทัศนะมุมมองเกี่ยวกับการเมืองของเขาซึ่งต่างไปจากนักคิดทางการเมืองหลายคนความคิดของเขาปรากฏอย่างชัดเจนในงานนิพนธ์ที่เขาได้เขียนขึ้น ทั้งนี้งานนิพนธ์ของฮอบส์ได้อธิบายถึงความคิดเห็นทางการเมืองกับสภาวะธรรมชาติและคุณสมบัติธรรมชาติของมนุษย์ในสังคม ทั้งนี้แม้ว่าฮอบส์จะมองว่าภายในสังคมมนุษย์นั้นมีความไม่มั่นคงในหลาย ๆ ด้าน แต่กระนั้นเขาก็เชื่อว่าหลักการประชาสังคมและแนวทางแห่งการประนีประนอมสังคมจะทำให้สังคมมนุษย์ที่เลวร้ายในทัศนะของเขาสามารถอยู่รอดได้ ฮอบส์ยังมีมุมมองเกี่ยวกับความคิดทางจักรภพด้านการปกครองซึ่งประเด็นนี้ทำให้เชื่อได้ว่าเขาเป็นนักการเมืองที่นิยมการปกครองด้วยสถาบันกษัตริย์อย่างยิ่งยวด สอดคล้องกับความคิดการศาสนาที่มีความสัมพันธ์กับทางการเมืองซึ่งเขามองว่าศาสนาเป็นเรื่องที่ต้องยกกว่าการสร้างความมั่นคงทางการเมืองในความคิดของฮอบส์

คำสำคัญ: สภาวะธรรมชาติ จักรภพ สถาบันกษัตริย์ ศาสนา

Abstract

This article aims to study the idea of Thomas Hobbes about the attitude toward politics at that time. The result showed that Hobbes has a different opinion from other his contemporary political thinkers. The political idea appeared apparently in his written treatise. His treatise explained the political idea about state and natural characteristic in society state of human. Hobbes thought that the society had no security in many ways, nevertheless; he believed that civil society law and compromise law could harmonize the society. Hobbes had still a point of view of commonwealth idea, so this opinion resulted in many political thinker believed unitedly he admired monarchy system. This conforms to religious idea relative to politics inseparably. In his opinion Hobbes persisted that religion was inferior to the stability of politics.

Keywords: natural characteristic, commonwealth, monarchy, religion

บทนำ

โทมัส ฮอบส์ เป็นนักปรัชญาชาวอังกฤษ เขาเกิดยุคสมัยทางการเมือง

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและจุดเปลี่ยนทางความคิดที่มีความขัดแย้งระหว่างรัฐสภากับสถาบันกษัตริย์ สงครามการเมืองที่เกิดขึ้น นำมาสู่ความไร้เสถียรภาพทางการเมืองอยู่ช่วงหนึ่ง ความขัดแย้งและสูญญากาศทางการเมืองที่เกิดขึ้นทำให้ฮอบส์มองว่าควรมอบอำนาจเบ็ดเสร็จไว้แก่สถาบันกษัตริย์ ซึ่งเป็นอำนาจอธิปไตยสูงสุดของรัฐ สิ่งเหล่านี้สามารถควบคุมสังคมไว้ได้อย่างปกติสุข ด้วยเหตุนี้ภาพลักษณ์ของฮอบส์จึงเป็นฝ่ายนิยมเจ้าและสนับสนุนสถาบันกษัตริย์ให้เข้ามามีส่วนในการปกครอง

โทมัส ฮอบส์เกิดขึ้นอังกฤษ ในช่วงที่เขาเกิดนั้นเป็นระยะเวลาที่เกิดความไม่สงบทางการเมืองของประเทศนับตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา เหตุการณ์ความไม่สงบนั้นเป็นผลมาจากการปฏิรูปศาสนาในยุโรป กษัตริย์ของอังกฤษในขณะนั้นคือพระเจ้าเจมส์ที่ 1 (James Charles Stuart ค.ศ. 1566–1625) ทรงมีพระดำริว่าพระองค์มีพระราชอำนาจล้นพ้น และทรงวางพระองค์อยู่เหนือศาสนาคริสต์ ต่อมาเมื่อพระเจ้าชาร์ลที่ 1 (Charles I ค.ศ. 1600–1649) ทรงขึ้นครองราชย์สมบัติในเวลาต่อมา พระองค์ได้ทรงลดบทบาทของคริสตศาสนิกายเพรสไบทีเรียนและนิกายเพียวริแตนลงเนื่องจากไม่ทรงโปรดสองนิกายนี้ ขณะเดียวกันพระองค์ทรงปกครองประเทศโดยไม่มีการประชุมรัฐสภามาถึงสองทศวรรษ (Edwin Curley, 1994, p. 13) จวบจนถึง ค.ศ. 1640 อังกฤษประสบกับวิกฤตการณ์การคลังอย่างร้ายแรงอันเนื่องมาจากการสงครามกับสก๊อตแลนด์ พระองค์จึงทรงเรียกประชุมรัฐสภาขึ้น

การประชุมรัฐสภาในครั้งนี้ได้เกิดความไม่สงบทางการเมืองขึ้นเนื่องจากรัฐสภาได้ลงมติสั่งประหารเอิร์ลแห่งสตราฟฟอร์ด (Earl of Strafford) และอาร์คบิชอปแห่งนิกายแองกลิคาน (Archbishop Laud of Anglicanism) ซึ่งเป็นคนของพระเจ้าชาร์ลที่ 1 ในข้อหาช่องสุมพลทหาร การประหารทั้งสองคนทำให้พระองค์ไม่พอพระทัยเป็นอย่างมาก ความขัดแย้งของทั้งสองฝ่ายจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และได้นำไปสู่สงครามกลางเมืองขึ้นระหว่างขุนนางฝ่ายรัฐสภาภายใต้การนำของโอลิวเวอร์ ครอมเวลล์ (Oliver Cromwell) กับขุนนางฝ่ายพระเจ้าชาร์ลที่ 1 สงครามดำเนินไปเป็นเวลายาวนานจนท้ายที่สุด พระเจ้าชาร์ลที่ 1 ทรงพ่ายแพ้แก่ฝ่ายรัฐสภาและทรงถูกสำเร็จโทษ ทำให้อังกฤษเข้าสู่ยุคการปกครองโดยระบอบทหารภายใต้การนำของครอมเวลล์เป็นเวลาหลายปี จวบจนถึงพ.ศ. 1660 พระเจ้าชาร์ลที่ 2 ได้ทรงขึ้นครองราชย์ พระองค์นี้ทรงมีนิสัยคล้ายคลึงกับพระราชบิดาคือไม่ทรงโปรดขุนนางฝ่ายรัฐสภาและนิยมการปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เฉกเช่นบูรพกษัตริย์องค์ก่อน ๆ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดการปฏิวัติขึ้นอีกครั้งในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17

โทมัส ฮอบส์ เกิดในเดือนเมษายน 1588 ที่เมืองมาลส์เบอรี (Malesbiry) บิดาเป็นนักบวช ทั้งนี้ตั้งแต่อายุได้ 4 ขวบ ฮอบส์เริ่มการศึกษาในระดับต้นจากโรงเรียนคริสตศาสนา และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยออกฟอร์ดเมื่ออายุได้ 20 ปี หลังจากจบการศึกษาฮอบส์ได้เป็นอาจารย์พิเศษของตระกูลคาเวนดิช (Carvendish house) โดยรับหน้าที่สอนบุตรของวิลเลียม (Bertrand Russell, 1972, p. 547) นอกจากนี้ฮอบส์ต้องติดตามลูกศิษย์ไปในพื้นที่ต่าง ๆ ของยุโรปอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ฮอบส์ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากงานเขียนของกาลิเลโอและฟรานซิส เบคอนซึ่งเป็นนักปราชญ์มนุษยนิยมในศตวรรษที่ 16 โดยเฉพาะวิธีการคิดและระบบญาณวิทยาเป็นอย่างยิ่ง ส่วนอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นฮอบส์เป็นนักคิดที่นิยมระบอบราชาธิปไตย (monarchy) มาตั้งแต่สมัยเป็นอาจารย์ของตระกูลคาเวนดิช ดังเห็นได้จากการตีพิมพ์ผลงานเรื่อง “ธูซิดิดีส” (Thucydides) ใน ค.ศ. 1628 ซึ่งเป็นงานแปลที่แสดงความไม่เห็นด้วยกับการทำงานของระบอบรัฐสภา (parliament) ในทัศนะของเขา

หลังจากมรณกรรมของเอิร์ลแห่งเดอวอนไชร์คหบดีผู้มั่งคั่งของตระกูลคาเวนดิช ฮอบส์ได้เดินทางไปอยู่ยุโรปในช่วงที่ฮอบส์อยู่ยุโรปนั้นเขาได้รับอิทธิพลการให้เหตุผลตามวิธีการของเรขาคณิตหรือวิธีการอุปนัยซึ่งเป็นวิธีการหาความรู้ที่เป็นที่ยอมรับในยุโรป และเขายังได้นำวิธีการนี้มาแต่งหนังสือใน ค.ศ. 1637 ฮอบส์ได้กลับมาอังกฤษอีกครั้งและให้ความ

สนับสนุนพระเจ้าชาร์ลที่ 1 ต่อสู้กับรัฐสภาดังจะเห็นได้จากผลงานเรื่อง Elements of Law, Natural and Politics ซึ่งเขียน
ในระหว่าง ค.ศ. 1641 – 1641

หลังจากพระเจ้าชาร์ลทรงพ่ายแพ้แก่ขุนนางที่นิยมระบอบรัฐสภา ทำให้ฮอบส์ได้รับผลกระทบอย่างมากเนื่องจาก
เป็นผู้ที่สนับสนุนพระองค์อย่างเปิดเผย ดังนั้น ในเวลาต่อมาฮอบส์จึงเดินทางไปอยู่ยุโรปอีกครั้งภายหลังการสวรรคตของพระ
เจ้าชาร์ลที่ 1 ในช่วงที่อยู่ยุโรปเป็นเวลาถึง 11 ปีฮอบส์ได้เป็นอาจารย์สอนคณิตศาสตร์ แต่เมื่อพระเจ้าชาร์ลที่ 2 แห่ง
อังกฤษทรงขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์พระองค์ใหม่ของอังกฤษ ในช่วงเวลานั้นฮอบส์ได้พิมพ์ผลงานชิ้นสำคัญ คือ เลวีเอธาน
(Leviathan) ออกมา จนเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันในแวดวงวิชาการอย่างมาก ชื่อเสียงของเขาเป็นที่รู้จักในฐานะนักวิชาการที่
สนับสนุนกลุ่มนิยมเจ้า (C. B. Macpherson, 1985, p. 234) และทำให้ต่อมาฮอบส์สามารถเดินทางกลับมามองอังกฤษอีกครั้ง

เมื่อพระเจ้าชาร์ลที่ 2 ทรงขึ้นครองราชย์ใน ค.ศ. 1660 พระองค์ได้ทรงโปรดให้ฮอบส์เข้าทำงานในราชสำนัก
เนื่องจากทรงนิยมชมชอบฮอบส์ซึ่งเป็นนักวิชาการและปราชญ์ที่สนับสนุนความชอบธรรมของระบอบการปกครองด้วยสถาบัน
พระมหากษัตริย์ ในช่วงนี้ฮอบส์ได้เขียนวิเคราะห์บทบาทของรัฐสภาและสงครามกลางเมืองที่ผ่านมาโดยกล่าวโจมตีระบอบ
รัฐสภาที่ทำให้อังกฤษเกิดความวุ่นวาย ในชีวิตบั้นปลายของฮอบส์ ยังได้แปลมหากาพย์ของโฮเมอร์มหากาพย์ผู้ยิ่งใหญ่ชาวกรีก
เรื่อง อีเลียด (Iliad) และโอดิสซีย์ (Odyssey) ฮอบส์ถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 1679 รวมอายุ 91 ปี

งานนิพนธ์กับความคิดเห็นทางการเมือง

ในสมัยยุคกลางอันรุ่งโรจน์นับแต่ศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา ความรุ่งเรืองของคริสตจักรในสมัยโทมัส อควไนสนั้นมี
อิทธิพลครอบคลุมในสังคมยุโรปมาอย่างยาวนาน คำสอนของบรรดาเถระมีบทบาทต่อแบบแผน จารีตและการปฏิบัติของ
คริสตชนยุโรปเป็นอย่างมากนับตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ศาสนาคริสต์ได้บ่มเพาะคำสอนว่าหากใครต้องการจุดจบสรวงสวรรค์ต้อง
ประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระเยซูอย่างเคร่งครัด แต่ถ้าหากใครขัดขืนก็จะถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกมิถิฉาติฐิ (heresy)
และอาจถูกบรรพชนียกรรม (interdiction) จากคริสตจักรได้ อย่างไรก็ตาม ในช่วงสมัยปลายยุคกลางนั้นศาสนจักรก็ได้ถูกทำ
ทลายมากขึ้นเรื่อย ๆ จากปัญญาชนผู้มีความรู้ทางศาสนาจนเกิดมีการปฏิรูปใหญ่ในทางศาสนาคริสต์ขึ้นเพื่อย้ำให้เห็นถึง
ความสำคัญของจิตวิญญาณของแต่ละบุคคล การวิพากษ์ระบอบในองค์กรคริสตศาสนาจึงทำให้นักปราชญ์บางคนนั้นสามารถ
วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นทางการเมือง ในช่วงเวลานี้ได้เกิดนักคิดขึ้นมาหลายท่านที่สำคัญคือ มาซิโอแห่งปาตวิ วิ
ลเลียมแห่งออคแคมดังเต นิโคลัสแห่งคูซา กลุ่มคนเหล่านี้มีบทบาทต่อการตั้งคำถามถึงความชอบธรรมของศาสนจักร ขณะที่
แม็คเคียเวลลี ลูเทอร์ คาลวิน บรูตัส และจิ้ง โบแดง ตลอดจนฮอบส์ก็ได้ตั้งคำถามถึงความชอบธรรมของสถาบันทางการเมือง

ฮอบส์เป็นนักคิดทางการเมืองที่มีความคิดคล้ายคลึงกับแม็คเคียเวลลีนักรัฐศาสตร์ชาวอิตาลีกล่าวคือเขาประสงค์ที่จะ
สร้างเอกภาพให้กับนครรัฐ (state) แต่มีข้อแตกต่างที่สำคัญคือแม็คเคียเวลลีต้องการสร้างเอกภาพให้กับรัฐโดยคำนึงถึงวิธีการ
โดยเฉพาะโครงสร้างของการรัฐเพื่อให้เข้มแข็งอยู่ได้ ส่วนฮอบส์นั้นต้องการสร้างเอกภาพให้กับประมุขของรัฐเท่านั้น ฮอบส์จึง
มีความคิดที่นิยมระบอบสถาบันกษัตริย์ ดังจะเห็นได้จากผลงานสำคัญ 2 เล่มของฮอบส์ที่สะท้อนทรรศนะดังกล่าวคือเรื่องเลวี
เอธานและเรื่องเบเฮมอธ (Behemoth)

ในนิพนธ์หนังสือเรื่องเลวีเอธานนั้น ฮอบส์ได้กล่าวว่าตามพระคัมภีร์เดิมเป็นชื่อพญาสิริเอธานที่ปกครองบรรดาสรรพ
สัตว์น้อยใหญ่ในป่า แต่ยังมีสัตว์บางตัวที่แม้จะพลังน้อยก็ยังหยิ่งผยองพยายามที่จะแย่งเป็นนายแห่งสัตว์ทั้งปวงถึงกับขัดขืน
ต่อต้านอำนาจพญาสิริเอธาน (Edwin Curley, 1994, p. 7) โดยที่พญาสิริเอธานมีลักษณะใบหน้าที่น่ากลัวและมีเกล็ดเรียงราย
ตามตัวโดยตลอดจึงสามารถป้องกันมิให้สัตว์เหล่านั้นมาทำอันตรายแก่ตนได้ การที่ฮอบส์ใช้พญาเลวีเอธานมาตั้งเป็นชื่อหนังสือ
เช่นนี้ชี้ให้เห็นว่าความมักใหญ่ใฝ่สูงในอันที่จะคิดยึดอำนาจรัฐที่ปกครองแบบพญาเลวีเอธานนั้น นอกจากจะเป็นไปไม่ได้แล้วยัง
เป็นการทำลายตัวเองอีกด้วย ส่วนนิพนธ์หนังสือเรื่องเบเฮมอธนั้นตามคัมภีร์เดิมเป็นชื่อสัตว์ร้ายในทะเล แต่มีอำนาจน้อยกว่า
พญาเลวีเอธาน ซึ่งฮอบส์ใช้พญาเบเฮมอธเป็นอุปมาที่ค้นแทนรัฐสภา ซึ่งฮอบส์นั้นมีเจตนาหมายถึงครอมเวลล์ที่ต้องการทำลาย
อำนาจของพญาเลวีเอธานเอง ฮอบส์พยายามชี้ให้เห็นว่าพระเจ้าแผ่นดินมิได้ใช้พระราชอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเต็มที่จึง

ก่อให้เกิดสงครามกลางเมือง และเมื่อประเทศมีพญา 2 คนซึ่งฮอบส์เจตนาหมายถึงกษัตริย์กับรัฐสภา สงครามก็กลายเป็นเครื่องตัดสินว่าพญาคนใดมีอำนาจมากกว่ากัน ด้วยเหตุที่นิพนธ์เลวีเอตันของฮอบส์จึงเป็นงานเขียนที่สะท้อนมุมมองความคิดทางการเมืองของฮอบส์ได้อย่างมีระบบระเบียบในการนำเสนอสัญญาประชาคม (social contract) ซึ่งเป็นการเริ่มต้นนำกฎธรรมชาตินี้มาเป็นพื้นฐานกำหนดอำนาจของผู้ปกครองคนนั้น ๆ การศึกษาความคิดทางการเมืองของฮอบส์จึงควรเน้นที่หนังสือเรื่องเลวีเอตันเป็นหลักและผลงานเรื่องอื่น ๆ เป็นงานรองทางการศึกษา (Edwin Curley, 1994, p.50)

ในสภาวะธรรมชาตินั้นมนุษย์จึงมีสิทธิตามธรรมชาติที่จะกระทำการสิ่งใดที่ตนเห็นว่าจะส่งเสริมความปลอดภัยของตนเอง แต่ตราบดีที่สิทธิตามธรรมชาตินี้ยังมีอยู่ก็ยังไม่มียกเว้นอะไรที่จะมาประกันได้ว่าชีวิตจะยืนนานตามที่ธรรมชาติปล่อยให้ตนมีชีวิตอยู่ได้โดยปกติ ดังนั้น ในสังคมมนุษย์ก็ยังคงมีกฎหมาย ซึ่งมาจากการที่องค์อธิปัตย์ให้ความสมบูรณ์แก่ธรรมเนียม ประเพณีและกฎแห่งธรรมชาติที่มีอยู่แล้วมากมาย ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์พิเศษขององค์อธิปัตย์พระองค์เดียว แม้กระทั่งตุลาการก็ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะประกาศกฎหมาย เพราะฮอบส์กลัวเกรงการเสริมแต่งต่อเติมข้อความที่ผิดพลาดในภายหลัง เมื่อถึงจุดนี้ก็เป็นที่เข้าใจกันว่าฮอบส์ปฏิเสธทฤษฎีเทวสิทธิ์ที่เชื่อถือกันมาหลายศตวรรษอย่างสิ้นเชิง

ในขณะที่ฮอบส์ปฏิเสธความเชื่อของเทวสิทธิ์ ท่านได้เสนอทฤษฎีสัญญาประชาคม โดยฮอบส์เชื่อว่า เมื่อสภาวะธรรมชาตินี้เลวร้ายมาก มนุษย์จึงมาทำสัญญาร่วมกันที่จะยกสิทธิตามธรรมชาติ ตลอดจนอำนาจที่จำเป็นต่อการคุ้มครองสิทธิเหล่านั้นให้แก่องค์อธิปัตย์ แต่สัญญาจะต้องมีผลผูกมัดถาวร เมื่อเกิดการสัญญาได้จัดทำขึ้นแล้ว ประชาชนไม่อาจจะร้องเรียกถึงความเสียหายที่องค์อธิปัตย์ขึ้นเอง ประชาชนก็สามารถทำได้ ถ้าหากชีวิตของพวกเขาต้องตกอยู่ในอันตรายดังนั้นรัฐในความคิดของฮอบส์จึงมีหน้าที่เพียงเพื่อรักษาเสถียรภาพ นอกนั้นเป็นสิทธิของแต่ละคนที่จะแสวงหาคุณธรรม ศาสนา การศึกษา ดังนั้นความคิดขั้นพื้นฐานทางการเมืองของฮอบส์จึงไม่ต้องการสร้างข้อโต้แย้งทางการเมืองในอันที่ก่อให้เกิดความแตกแยกกัน หากหาทางประนีประนอมยอมรับสภาพการเมืองที่เป็นอยู่เพื่อว่าอำนาจทางการเมืองจะได้รวมอยู่ในมือของผู้ถือครองอำนาจอธิปัตย์ แม้ว่าฮอบส์จะนิยมกษัตริย์ยิ่งกว่าระบบการปกครองใด แต่ถึงจะเป็นผู้อื่นหรือบุคคลใด ๆ ก็ต้องยึดกุมอำนาจได้อย่างสมบูรณ์สิทธิ์ขาด โดยที่อำนาจอธิปัตย์ที่เป็นอย่างสมบูรณ์สิทธิ์ขาดกฎหมายที่ออกมา ย่อมถือได้ว่ามีความยุติธรรมเพราะผู้มีอำนาจการเมืองเป็นผู้กำหนดว่าสังคมต้องการความยุติธรรมเช่นใด

สภาวะธรรมชาติและคุณสมบัติธรรมชาติมนุษย์

ฮอบส์มีความเห็นว่าในสภาวะธรรมชาติโลกไม่มีเศรษฐกิจ วัฒนธรรม คมนาคม ศาสนาหรือลัทธิความเชื่อ เวลา ศิลปะ วรรณกรรม หรือกระทั่งสงครามการสู้รบ มนุษย์มีแต่ความกลัวตายอันไม่มีที่สิ้นสุดเพราะมนุษย์มีชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยว แร้นแค้นทุกซกซอก สังคมมนุษย์จึงมีแต่ความหิวโหยและอายุสั้น ข้อสนับสนุนที่ฮอบส์ให้ต่อความคิดนี้ก็คือการที่บุคคลยังต้องพกพาอาวุธขณะเดินทางไปในที่ต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองตนเองให้ปลอดภัยจากมิถิฉาชีพที่คอยจ้องทำร้าย นอกจากนี้ฮอบส์ยังสังเกตว่าสังคมที่มนุษย์รวมกันนั้นก็ปลอดภัยเพราะมนุษย์ทุกบ้านยังต้องลั่นกุญแจประตูบ้านเพื่อป้องกันการรุกราน รัฐบาลก็ยังได้ว่าจ้างเจ้าหน้าที่เพื่อมารักษาความสงบเรียบร้อย รัฐต่าง ๆ ในยุโรปยังคงสร้างป้อมปราการฝึกหัดทหารและคอยสืบราชการลับระหว่างกัน กิจกรรมเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ส่วนหนึ่งที่ออกมาตามสภาวะธรรมชาติที่เป็นอยู่ในอดีตนับจนถึงปัจจุบันสมัยของฮอบส์

ฮอบส์กล่าวว่าโดยธรรมชาติมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา พลังที่ผลักดันให้มนุษย์ต้องเคลื่อนไหวคือความมุ่งมั่นในสิ่งที่ตนปรารถนาหรือภวตัณหา (desire) และมนุษย์นั้นมือบอนิสยหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาหรือวิภวตัณหา ฮอบส์จึงสรุปว่าสิ่งที่พึงปรารถนาของมนุษย์คือการรักษาตนเองให้ปลอดภัย สิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยงคือความตาย และสิ่งที่ชั่วร้ายที่สุดคือความไม่ปลอดภัย ฮอบส์วิเคราะห์ต่อไปว่าสังคมยังเกิดความวุ่นวายมาจากสภาวะธรรมชาติของมนุษย์ในด้านอื่น ๆ อีก กล่าวคือมนุษย์เกิดมาโดยธรรมชาติมีความเท่าเทียมกันทั้งทางกายและจิตใจ (C. B. Macpherson, 1985, p. 40) แต่คนอ่อนแอที่สุดก็อาจสังหารคนที่แข็งแรงที่สุดได้ คนที่ถือว่าตนเองฉลาดก็อาจมีคนฉลาดกว่าตน เมื่อความเท่าเทียมกันของมนุษย์อยู่ที่ความพอใจในส่วนที่ตนมีอยู่ แต่ส่วนที่ตนมีอยู่ของมนุษย์มักจะเป็นสิ่ง ๆ เดียวกัน จึงทำให้มนุษย์ต้องแย่งชิงกันเพื่อ

เอาชนะอีกฝ่ายหนึ่งให้ได้ ไม่ว่าจะด้วยสันติวิธีหรือการทำลายล้างกัน สังคมมนุษย์จึงมีไขว่เชิงเพราะมนุษย์นั้นเท่าเทียมกันในสภาวะสังคม แต่ที่สังคมมนุษย์วุ่นวายเพราะมนุษย์มีจิตในความเห็นแก่ตัว ความกลัว การแข่งขันและนำมาสู่การต่อสู้ระหว่างกัน สิ่งเหล่านี้จึงทำให้สังคมวุ่นวาย

ในเรื่องกฎของกฎธรรมชาตินั้นชอบส่องว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผล ดังนั้น มนุษย์จึงสามารถเข้าใจกฎต่าง ๆ ทางธรรมชาติได้ กฎธรรมชาติในสภาวะธรรมชาตินั้นเป็นกฎทั่วไปที่ห้ามมนุษย์มิให้กระทำในสิ่งที่เป็นผลต่อการทำลายชีวิตตนเอง เพราะมนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล การที่มนุษย์จะหาเหตุผลทำลายชีวิตของตนเองจึงฟังไม่ขึ้น ยกเว้นแต่มนุษย์ผู้นั้นจะขาดเหตุผลไปชั่วคราว ยิ่งกว่านั้นกฎธรรมชาตินั้นสอนให้มนุษย์แสวงหาสันติภาพและมุ่งต่อความสุข มนุษย์จึงพยายามหาทางป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยอยู่เสมอ (Bertrand Russell, 1972, p. 550) ชอบส่องกล่าวเพิ่มเติมว่าในสภาวะของธรรมชาตินั้นมนุษย์อยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ มนุษย์จึงมีสิทธิธรรมชาติที่จะกระทำการในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าเป็นการส่งเสริมความปลอดภัยของตนเอง รวมทั้งการใช้ร่างกายของผู้อื่นในการปกป้องชีวิตของตนเองรวมทั้งมนุษย์ยังมีสิทธิธรรมชาตินี้ด้วย

กฎหมายและหลักการประชาสังคม: แนวทางแห่งการประนีประนอมสังคม

ชอบส่องกล่าวยืนยันว่าในสังคมมนุษย์มีกฎบัญญัติ ธรรมเนียมข้อปฏิบัติ ประเพณี และกฎธรรมชาติดำรงอยู่ก่อนแล้ว เพราะสังคมมนุษย์เป็นสังคมที่มีพัฒนาการมายาวนานในช่วงอารยธรรม แต่ทว่ากฎหมายนั้นไม่ใช่กฎหมาย (law) จนกว่ากฎหมายเหล่านี้จะได้รับการยอมรับจากองค์อธิปัตย์ (sovereignty) ให้ใช้บังคับได้อย่างสมบูรณ์เท่านั้น การยอมรับนี้เป็นคุณลักษณะที่พิเศษขององค์อธิปัตย์ เพราะแม้กระทั่งผู้พิพากษาก็ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะประกาศใช้กฎหมาย เพราะชอบส่องกล่าวว่าผู้พิพากษาอาจเสริมแต่งประโยคต่าง ๆ ที่ผิดพลาดไว้ในกฎหมายไม่มีที่สิ้นสุดและส่งผลกระทบต่อประชาชน

กฎหมายเป็นบัญญัติขององค์อธิปัตย์ผู้มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวที่จะบังคับกฎหมาย ดังนั้น องค์อธิปัตย์จึงไม่ได้อยู่ภายใต้กฎหมาย ชอบส่องได้แสดงทัศนะในการบัญญัติกฎหมายว่าถ้าหากรัฐตรากฎหมายโดยอาศัยพื้นฐานที่ผิดพลาดแล้ว ความวุ่นวายจะยิ่งมีมากในสังคมหรือรัฐนั้น ๆ โดยปกติแล้วประชาชนจะเคารพกฎหมายเพราะเห็นว่ากฎหมายเป็นธรรมของคนส่วนร่วม และคนส่วนร่วมได้ยกอำนาจให้แก่องค์อธิปัตย์โดยฉันทมติ ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงเป็นเจตจำนงของคนส่วนร่วมและขององค์อธิปัตย์ที่ได้รับอำนาจจากคนส่วนร่วมด้วยเช่นกัน (C. B. Macpherson, 1985, p. 124)

ขณะที่ในมุมมองเกี่ยวกับสัญญาประชาคมนั้นชอบส่องไม่เชื่อเรื่องพระเจ้า (atheism) ดังนั้น เขาจึงปฏิเสธทฤษฎีเทวสิทธิที่มีแนวความคิดว่าพระมหากษัตริย์มีอำนาจมาจากพระเจ้าแทนที่จะมาจากประชาชนซึ่งเขาได้อธิบายไว้ในเรื่ององค์อธิปัตย์กับกฎหมายของปวงชนที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน กอปรกับชอบส่องได้รับอิทธิพลมาจากกระบวนการปฏิรูปศาสนา ชอบส่องจึงเห็นว่าทฤษฎีเทวสิทธิ (divine right) จะไม่สามารถให้คำตอบที่ขอบธรรมในการอธิบายความหมายของสภาพพระราชอำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์ได้ เพราะนักคิดนับตั้งแต่สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการนั้นไม่มีใครที่สามารถให้คำตอบรองรับความเชื่อนี้ได้ ด้วยเหตุนี้ ชอบส่องจึงเสนอทฤษฎีการกำเนิดรัฐใหม่ขึ้นมาคือทฤษฎีสัญญาประชาคมเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับสถาบันกษัตริย์

ทฤษฎีสัญญาประชาคมเป็นทฤษฎีการเมืองที่มีแนวคิดที่ว่าสภาวะธรรมชาตินั้นเป็นสภาวะที่เลวร้ายดังที่ ชอบส่องได้กล่าวมาแล้ว ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงต้องมาทำสัญญาร่วมกันที่จะยกสิทธิธรรมชาติให้แก่องค์อธิปัตย์ด้วยความสมัครใจ ในการทำสัญญาประชาคมนี้นั้นประชาชนต้องทำต่อกันเอง ซึ่งองค์อธิปัตย์มิใช่เป็นคู่ด้วยสัญญาที่สร้างขึ้นและไม่มีผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเหล่านั้นโดยตรง เมื่อประชาชนกำหนดกฎกติกาที่ได้ทำขึ้นแล้ว ประชาชนก็ไม่อาจจะเรียกร้องถึงความเสียหายที่องค์อธิปัตย์อาจเป็นผู้ก่อขึ้นได้จากการกำหนดกฎเหล่านั้น ทั้งนี้เพราะองค์อธิปัตย์มิใช่คู่สัญญาจึงไม่ต้องผูกมัดตามสัญญานั้น ประชาชนเป็นผู้ก่อตั้งหรือสถาปนาอำนาจชุดหนึ่งให้องค์อธิปัตย์และยกอำนาจนั้นให้แก่องค์อธิปัตย์ใช้ในการบริหาร ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงควรเป็นผู้รับผิดชอบในสิ่งที่องค์อธิปัตย์ได้กระทำลงไปด้วยเพราะการล้มล้างองค์อธิปัตย์จะทำให้ประชาชนต้องกลับไปสู่สภาวะธรรมชาตินั้น ซึ่งเป็นสภาวะที่ประชาชนต้องเผชิญกับความทุกข์ยาก ภัยพิบัติ และความไม่ปลอดภัยในชีวิตจากสังคมที่กลียุค (Richard Serjeantson, 2014, p. 155-157) สภาวะเช่นนี้ชอบส่องมองว่ามีความเลวร้ายกว่าการมีระบอบ

ทรราช (tyranny) ฮอบส์ยังอ้างว่าริสโตเติลเคยกล่าวว่าการมีทรราชย์ยังดีกว่าสภาพบ้านเมืองที่ปราศจากข้อแป๊ะเพราะขาดผู้ปกครองรัฐ

ความคิดทางจักรภพด้านการปกครอง

ฮอบส์อธิบายว่าการที่ประชาชนมาทำสัญญาประชาคมร่วมกันโดยยกอำนาจให้แก่องค์อธิปัตย์เป็นเสมือนหนึ่งกลุ่มชนที่รวมกันเข้าเป็นบุคคลคนเดียวกัน ลักษณะการรวมกลุ่มเช่นนี้เรียกว่า “จักรภพ” (common-wealth) หรือรัฐอธิปัตย์ที่ยิ่งใหญ่โดยองค์อธิปัตย์มีอำนาจสูงสุดและมีอำนาจพอเพียงที่จะบังคับให้ประชาชนรักษาคำมั่นที่ให้ไว้ต่อกัน เพราะมนุษย์อ่อนแอเกินกว่าที่จะทำตามสัญญาตลอดไป (C. B. Macpherson, p. 409) ฮอบส์มองว่าในสังคมมนุษย์มีแต่ความทะเยอทะยาน ความละโมภ ความโกรธและอารมณ์อื่น ๆ ผสมผสานในสังคมอยู่ตลอดเวลา ในบางครั้งอำนาจใฝ่ต่ำอาจมีมากกว่าคุณธรรมความดีซึ่งทำให้สังคมไม่สามารถต้านทานพลังอำนาจหรือกิเลสที่ต่ำได้ ดังนั้น มนุษย์ก็จะต้องพึ่งอำนาจขององค์อธิปัตย์เพื่อช่วยรักษาสภาพบังคับที่ทุกคนต้องทำตามสัญญาประชาคม

จักรภพในความคิดของฮอบส์มีสองประเภท ประเภทแรกเป็นจักรภพอันเกิดจาก “การก่อตั้ง” โดยประชาชน ทั้งนี้ประชาชนพร้อมใจกัน (consent) ตกลงทำสัญญาอยู่ภายใต้การปกครองอย่างสมัครใจ และประเภทที่สองคือจักรภพอันเกิดจาก “การได้มา” โดยองค์อธิปัตย์เป็นผู้ใช้กำลัง (force) เข้าครอบครองรัฐอื่น จักรภพทั้งสองชนิดนี้มีรูปแบบการปกครองไม่แตกต่างกันเพราะจักรภพทั้งสองเกิดขึ้นจากสภาพความกลัวของมนุษย์เป็นที่ตั้งโดยธรรมชาติ (Richard Serjeantson, 2014, p. 65) กล่าวคือประชาชนในจักรภพจาก “การก่อตั้ง” จะมีสภาพต่างคนต่างหวาดกลัวซึ่งกันและกัน ส่วนประชาชนที่พ่ายแพ้สงครามมีทางเลือกอยู่สองทางคือยอมตามหรือยอมตาย ทั้งนี้ไม่ว่าผู้พ่ายแพ้จะสมัครใจหรือฝืนใจก็ไม่เป็นที่สนใจของผู้ชนะ

นอกจากนี้ฮอบส์ได้แบ่งรูปแบบการปกครองของจักรภพออกเป็นสามแบบ คือระบอบราชาธิปไตย ระบอบอภิชนาธิปไตยและระบบประชาธิปไตย ฮอบส์อธิบายต่อว่าผู้ที่ไม่ชอบการปกครองแต่ละแบบจะเรียกการปกครองที่ต่างกันไป เช่น ระบบราชาธิปไตยจะถูกเรียกว่าระบบทรราชย์ อภิชนาธิปไตยจะถูกเรียกว่าระบบคณาธิปไตย และระบบประชาธิปไตยจะถูกเรียกว่าระบบอนาธิปไตย (Bertrand Russell, 1972, p. 552-553) ในเรื่องรูปการปกครองนี้ฮอบส์ยังได้ชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงที่ว่า การปกครองไม่ว่าจะโดยกลุ่มคนหรือโดยคณะคนจำนวนมากก่อให้เกิดองค์อธิปัตย์หลายองค์ขึ้น แต่องค์อธิปัตย์เหล่านี้ไม่อาจจะแบ่งแยกอำนาจกันได้อย่างแท้จริงซึ่งทำให้ประชาชนต้องตกอยู่ในภาวะสงครามอยู่เนื่อง ๆ สิ่งเหล่านี้จึงนำไปสู่ความไม่มั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน

รูปแบบการปกครองอย่างระบอบอภิชนาธิปไตยและระบบประชาธิปไตยนั้นมีลักษณะคล้ายกับรูปแบบการปกครองที่มีผลเสียในด้านที่ไม่สามารถที่จะรักษาสันติภาพ (peace) และความปลอดภัย (safety) ของประชาชนได้อย่างเต็มที่ ฮอบส์จึงมีความคิดเห็นว่ารบอบราชาธิปไตยน่าจะเป็นรูปการปกครองที่เหมาะสมที่สุด และมีแนวโน้มที่จะสามารถรักษาสันติภาพและความปลอดภัยของประชาชนในรัฐได้ เพราะการปกครองที่มีองค์อธิปัตย์เพียงคนเดียวจะกระตุ้นให้จักรภพมีความเข้มแข็งที่จะดำรงรักษาสันติภาพและความเจริญรุ่งเรือง (Richard Serjeantson, 2014, p. 150) ด้วยเหตุที่ว่าความสัมพันธ์ขององค์อธิปัตย์กับประชาชนผูกพันกันอย่างแนบแน่น ทำให้การปกครองแบบราชาธิปไตยนั้นเป็นการปกครองที่คล่องตัว และเต็มไปด้วยความสมานฉันท์ในหมู่สมาชิกภายในรัฐ ขณะเดียวกันการบริหารนั้นก็จะมีประสิทธิภาพในการตัดสินปัญหาและมีความมั่นคงในการรักษาคำมั่นสัญญากับประชาชน

อย่างไรก็ตาม ในทางกลับกันฮอบส์มองว่าจักรภพที่มีองค์อธิปัตย์ปกครองคนเดียวก็อาจจะล้มเหลวได้เช่นกัน ถ้าหากองค์อธิปัตย์ขาดการควบคุมประชาชนและปล่อยให้ประชาชนมีสิทธิมากจนเกินไป เมื่อองค์อธิปัตย์จะกลับมาใช้อำนาจควบคุมใหม่อีกครั้งหนึ่ง ประชาชนจะต่อต้านเพราะเขามีความรู้สึกว่าถูกริดลอนสิทธิที่ตนพึงมี ดังนั้น องค์อธิปัตย์จึงควรปกครองอย่างเข้มงวด แต่ก็ไม่ควรทำอะไรที่ขัดกับโมธรรมและกฎหมาย และเมื่อองค์อธิปัตย์ทำผิดก็เช่นเดียวกับนักบวชที่ทำผิดกล่าวคือไม่มีใครทำอะไรกับองค์อธิปัตย์ที่มีอำนาจสูงสุด หรือและนักบวชที่มีอำนาจทางศาสนาได้ สังคมจะเกิดความวุ่นวายยุ่งเหยิง องค์อธิปัตย์ในความหมายของฮอบส์นั้นจะต้องมีสิทธิโอบอ้อมและจะต้องควบคุมประชาคมไม่ให้มีอำนาจกล้า

แข็งจนสามารถแข่งอำนาจกับองค์อธิปัตย์ได้ (C. B. Macpherson, p. 554) ซึ่งหากเกิดภาวะสุญญากาศที่จักรภพแข่งอำนาจหรือแบ่งแยกอำนาจกันเองจนแตกออกเป็นฝักฝ่าย ภาวะเช่นนี้จะเปิดโอกาสที่จะนำไปสู่การบั่นทอนเอกภาพของจักรภพลง ฮอบส์สรุปว่าองค์อธิปัตย์ต้องไม่ปล่อยให้รัฐอื่นสามารถบงการองค์กรต่าง ๆ ภายในจักรภพซึ่งจะทำให้เกิดอันตรายต่อเสถียรภาพของจักรภพเอง ทั้งนี้องค์กรที่สามารถรับคำสั่งมาจากต่างประเทศได้ให้เห็นได้ชัดเจนคือองค์การศาสนา

ในจักรภพที่มีองค์อธิปัตย์เพียงองค์เดียวนั้นองค์อธิปัตย์ย่อมมีหน้าที่และสิทธิตามตำแหน่งและบทบาทของความเป็นประมุข ทั้งนี้ตามความคิดของฮอบส์นั้นองค์อธิปัตย์มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายของธรรมชาติ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและการรับรู้ถึงสิทธิตามกฎหมายของประชาชน องค์อธิปัตย์ต้องรู้จักความอดกลั้น ในการใช้อำนาจหน้าที่ทางนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ การทหารและการเก็บภาษีอากรซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ในจักรภพ องค์อธิปัตย์มีสิทธิในการเลือกรัฐมนตรีและองคมนตรี ทั้งยังมีอำนาจลงโทษและให้รางวัลตอบแทนแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา องค์อธิปัตย์สามารถควบคุมความคิดเห็นของมหาชนเพื่อป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกและสงครามกลางเมืองหรือมีอำนาจป้องกันมิให้ทรัพย์สินไปรวมกระจุกอยู่ในมือของกลุ่มชนส่วนน้อยซึ่งจะนำไปสู่ความไม่พอใจและการปฏิวัติได้ (Bertrand Russell, 1972, p. 630) จากที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่าองค์อธิปัตย์มีอำนาจในการพิทักษ์รักษาอำนาจของตนอย่างสุดความสามารถ และมีสิทธิรักษาอำนาจการเมืองของตนตลอดไปเพราะถือว่าอำนาจขององค์อธิปัตย์เป็นสิ่งที่แบ่งแยกมิได้

ฮอบส์มีความคิดเห็นว่าการเมืองนั้นฮอบส์เห็นว่าควรคืนให้ประชาชนเฉพาะเมื่อองค์อธิปัตย์ไม่อาจจะคุ้มครองคนในบังคับของเขาได้เท่านั้น ทั้งนี้เพราะประชาชนไม่จำเป็นต้องเคารพเชื่อฟังองค์อธิปัตย์ที่ไร้อำนาจ จุดมุ่งหมายของการเคารพเชื่อฟังคือการคุ้มครอง และประชาชนจะมีสิทธิต่อต้านองค์อธิปัตย์ถ้าหากชีวิตของพวกเขาตกอยู่ในห้วงภาวะความอันตราย แต่ฮอบส์ได้เตือนว่าประชาชนควรต่อต้านองค์อธิปัตย์อย่างระมัดระวังและมีสติ เพราะเมื่อล้มล้างองค์อธิปัตย์ได้แล้ว ประชาชนก็จะกลับไปสู่สภาวะธรรมชาติอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นสภาวะที่ไม่น่าพึงประสงค์ของสังคมมนุษย์

ส่วนการมีอิสระทางการเมืองนั้นฮอบส์เห็นว่าควรคืนให้ประชาชนเฉพาะเมื่อองค์อธิปัตย์ไม่อาจจะคุ้มครองคนในบังคับของเขาได้เท่านั้น ทั้งนี้เพราะประชาชนไม่จำเป็นต้องเคารพเชื่อฟังองค์อธิปัตย์ที่ไร้อำนาจ จุดมุ่งหมายของการเคารพเชื่อฟังคือการคุ้มครอง และประชาชนจะมีสิทธิต่อต้านองค์อธิปัตย์ถ้าหากชีวิตของพวกเขาตกอยู่ในห้วงภาวะความอันตราย แต่ฮอบส์ได้เตือนว่าประชาชนควรต่อต้านองค์อธิปัตย์อย่างระมัดระวังและมีสติ เพราะเมื่อล้มล้างองค์อธิปัตย์ได้แล้ว ประชาชนก็จะกลับไปสู่สภาวะธรรมชาติอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นสภาวะที่ไม่น่าพึงประสงค์ของสังคมมนุษย์

ความคิดทางศาสนากับสัมพันธภาพทางการเมือง

ในช่วงที่ฮอบส์มีชีวิตอยู่นั้นเขามองเห็นปัญหาสำคัญข้อหนึ่งคือการสร้างเอกภาพให้แก่ประมุขของรัฐ เขามองว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้ที่เอกภาพของประมุขต้องสั่นคลอนอย่างหนักเพราะศาสนาเป็นต้นเหตุ ฮอบส์มีความเชื่อว่าองค์การศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกของโรมเป็นภัยต่อสังคมของอังกฤษเพราะเซนต์ออสตินและอโควนัสกล่าวว่าประชาชนต้องภักดีต่อศาสนาคริสต์เหนือรัฐ คำสอนนี้เท่ากับเป็นการบ่อนทำลายรัฐและองค์อธิปัตย์โดยตรง (Richard Serjeantson, 2014, p. 283) ฮอบส์ยังไม่ชอบกลุ่มศาสนาคริสต์นิกายเพิวรีแทนท์และนิกายเพรสไบทีเรียนเพราะเป็นพวกที่ถือตัวว่ายึดเอาความบริสุทธิ์ทางคริสต์ศาสนาและได้เรียกร้องความยุติธรรมตลอดจนขันติธรรมทางการเมืองซึ่งเป็นการปฏิเสธอำนาจสูงสุดของสถาบันกษัตริย์จนเกิดสงครามกลางเมืองอังกฤษขึ้น

สาเหตุที่ฮอบส์เชื่อว่าศาสนจักรควรอยู่ใต้อาณาจักรคงเป็นเพราะท่านเชื่อในพระคัมภีร์เดิมซึ่งบัญญัติให้นักบวชอยู่ใต้อำนาจของสถาบันกษัตริย์อย่างเหมาะสมเพราะความเป็นเอกภาพและผลประโยชน์ทางโลก ที่มีผลต่อประชาชนโดยตรง แต่โทมัส อโควนัสได้อ้างว่าตามพระคัมภีร์ใหม่บรรพชิตมีฐานะสูงกว่าฆราวาส เพราะต้องนำมนุษย์ไปสู่สวรรคตจึงให้กษัตริย์อยู่ใต้อำนาจของสถาบันศาสนาเพื่อบรรเทาทุกข์และได้ดูแลทุกข์ประสงคขั้นสุดท้ายของมนุษย์ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ฮอบส์

เกิดความสงสัยในคำสอนของพระเจ้า จนถึงกับกล่าวว่าไม่เคยได้ยินได้ฟังกับหูของตัวเอง มีแต่คนอื่น ๆ มาอ้างว่าสิ่งนั้นเป็นคำดำรัสของพระเจ้า และผู้ที่อ้างในพระดำรัสของพระเจ้ามาสั่งสอนมนุษย์ เขาผู้นั้นก็ไม่มีทางตอบได้ว่าคำสั่งสอนเหล่านั้นเป็นของพระเจ้าจริงหรือไม่ จนบางครั้งนักบวชบางรูปสำคัญเองผิดไปจากความจริง โดยเห็นว่าตนเองมีอำนาจเพราะมีฐานะสัมพันธ์กับพระเจ้าแต่เป็นความสัมพันธ์ที่พิสูจน์ไม่ได้และไม่ได้วางอยู่บนเหตุผล

ด้วยเหตุนี้ฮอบส์จึงให้ประชาชนเลือกว่าตนจะอยู่ข้างใดระหว่างศาสนากบองค์อธิปไตย โดยฮอบส์ได้แนะนำว่าประชาชนควรจะรักดีต่อองค์อธิปไตยมากกว่าศาสนา เพราะจะไม่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างผู้นำศาสนากบองค์อธิปไตย และองค์อธิปไตยน่าจะปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระเจ้าได้ดีเท่า ๆ กับการปฏิบัติของเหล่านักบวช (Edwin Curley, 1994, p. 63-64) ถ้านักบวชมีหน้าที่เพียงการถ่ายทอดคำสั่งสอนของพระเจ้าสู่ประชาชนเท่านั้นกล่าวได้ว่าเมื่อฮอบส์ลดความผูกพันที่มีต่อความเชื่อในศาสนาคริสต์ลง และมีความเปลี่ยนแปลงในความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นจริงอันเป็นที่สุดบางอย่าง ทำให้ความคิดทางการเมืองแตกต่างออกไปจากบรรดาเถระ เช่น อีควินัสที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้า ดังนั้น เมื่อฮอบส์มีความคิดเกี่ยวกับสภาวะธรรมชาติและธรรมชาติของมนุษย์เพียงเท่าที่เกี่ยวกับมนุษย์ดังที่เขาได้กล่าวไว้ในนิพนธ์ลิวอิอาทัน ซึ่งในหนังสือของเขาไม่ได้อ้างถึงพระเจ้าอย่างออกัสตินหรืออีควินัส กฎแห่งธรรมชาติของฮอบส์จึงแตกต่างไปจากคำสอนของทั้งออกัสตินและอีควินัส กล่าวคือกฎแห่งธรรมชาติในสภาวะธรรมชาติเป็นกฎทั่วไปที่มนุษย์สามารถค้นพบได้ด้วยเหตุผลของตนเอง กฎแห่งธรรมชาตินี้เองที่ห้ามมิให้มนุษย์กระทำการที่จะเป็นผลทำลายชีวิตของตนเอง และยังสอนให้คนแสวงหาสันติภาพและมุ่งต่อความสงบสุข โดยให้ป้องกันตนเองด้วยวิธีการโดยปราศจากคำสอนของศาสนาแต่อย่างไร

บทสรุป

ฮอบส์มีความคิดว่ในสภาวะธรรมชาติ สังคมมนุษย์ไม่มีกฎหมาย และมนุษย์มีความโลภในอำนาจไม่สิ้นสุดสังคมจึงเกิดปัญหา แต่ฮอบส์ก็ยังคิดว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลสามารถเข้าใจกฎธรรมชาติที่สอนให้หลีกเลี่ยงภัยอันตรายต่าง ๆ และมุ่งแสวงหาสันติภาพมนุษย์จึงมีสิทธิธรรมชาติที่จะปกป้องตนเองจากการปองร้ายทั้งปวง ฮอบส์ได้เสนอทางออกแก้ไขสภาวะความไม่สงบทางสังคมด้วยการให้ประชาชนมาทำสัญญาประชาคมร่วมกันเพื่อยกสิทธิธรรมชาติให้กับองค์อธิปไตย เพื่อให้องค์อธิปไตยสามารถออกกฎหมายให้ทุกคนอยู่อย่างสันติ องค์อธิปไตยที่ว่านี้ไม่ใช่คู่สัญญาของประชาชน ประชาชนจึงโค่นล้มไม่ได้ ยกเว้นองค์อธิปไตยจะทำให้ประชาชนตกอยู่ในอันตรายต่อ ฮอบส์เชื่อว่าสภาวะธรรมชาติที่โหดร้ายหรือการกลัวสภาวะการปกครองขององค์อธิปไตยองค์ใหม่ ดังนั้น รูปการปกครองที่ดีที่สุดสำหรับจักรภพคือราชาธิปไตยเพราะเป็นรูปการปกครองที่มีเอกภาพมากที่สุด ภายในจักรภพนั้นฮอบส์กำหนดให้อำนาจอธิปไตยตกเป็นขององค์อธิปไตยเพียงองค์เดียว แต่องค์อธิปไตยไม่สามารถใช้อำนาจนี้ในการคุกคามความปลอดภัยของประชาชนได้ เพราะประชาชนมีสิทธิต่อต้านองค์อธิปไตย นอกจากนี้ฮอบส์ได้เรียกร้องให้องค์อธิปไตยมีอำนาจเหนือองค์การศาสนา และให้กำจัดองค์การศาสนา ที่พยายามจะมีอำนาจทางการเมืองมาแข่งขันกับองค์อธิปไตยรวมทั้งชักชวนให้ประชาชนจงรักภักดีต่อองค์อธิปไตยมากกว่าองค์การศาสนา

เอกสารอ้างอิง

ส.ศิริรักษ์, นักปรัชญาการเมืองฝรั่ง (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2519).

เสนห์ จามริก (แปล), ความคิดทางการเมืองจากเพลโตถึงปัจจุบัน, โดยเอ็ม. เจ. ฮาร์-มอน (พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519).

Bertrand Russell, A History of Western Philosophy (New York: Simon & Schuster, INC, 1972).

Chester C. Maxey, Political Philosophies (New York: Mac-Millan, 1956).

Richard Peters, Hobbes (London: Cox & Wyman, 1967).

Thomas Hobbes (Author), , A.D. Lindsay (editor). Leviathan, intro. (New York: E.P. Dutton & Co., 1914).

Thomas Hobbes (Author), Edwin Curley. Leviathan. (Indiana: Hackett Publishing Company Inc., 1994)

Thomas Hobbes (Author), C. B. Macpherson. Leviathan. London: Penguin Books, Ltd. 1985

Thomas Hobbes (Author), Richard Serjeantson (editor) Leviathan London: Clays Ltd., 2014.